

**DEPARTAMENT D'EDUCAZIUN, CULTURA E PROTECZIUN DA L'AMBIENT DAL
GRISCHUN**

**D i r e c t i v a s
per la promoziun d'uffants da lingua estra
en il chantun Grischun**

Sa basond sin l'art. 18 da la lescha chantunala da scola e
sin l'art. 1 al. 2 da la lescha chantunala da scolina

December 2001

Cuntegn

Register dal cuntegn

1.	Remartgas preliminaras	4
2.	Basa legala	5
3.	Admissiun d'uffants da lingua estra	6
	3.1. Scleriments.....	6
	3.2. Assegnar a la scola (tip da scola e classa) resp. a la scolina.....	8
4.	Promoziun dals uffants da lingua estra.....	10
	4.1 Integraziun en la scolina ed en la classa regulara.....	10
	4.2 Promoziun da la lingua d'instrucziun	10
	4.2.1 Instrucziun da promoziun per uffants da lingua estra	11
	4.2.2 Classa da scolarisaziun per uffants da lingua estra (CSE)	12
	4.3 Resguard da las particularitads religiusas	12
5.	Giudicament dals scolars	13
6.	Persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra	14
	6.1 Engaschament da persunas d'instrucziun	14
	6.2 Indemnisaziun da las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra.....	14
	6.3 Incumbensas da las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra.....	15
	6.4 Scolaziun e scolaziun supplementara	15
	6.5 Geniturs - infurmaziun	16

Cuntegn

7. Curs en la lingua e cultura da la patria per uffants d'ina autra naziunalitat (curs LCN)	17
7.1 Descripziun.....	17
7.2 Purtaders.....	17
7.3 Organisaziun	17
7.4 Localitads per l'instrucziun	18
7.5 Procedura d'annunzia	18
7.6 Persunas d'instrucziun	18
7.7 Finanziaziun	18
8. Surveglianza/cussegliaziun.....	19
9. Finanzas	20
Agiunta	21

Introducziun

1. Remartgas preliminaras

L'onn 1993 ha relaschà il departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal chantun Grischun sin fundament dals gronds moviments migratoris da quella giada las directivas per la scolaziun d'uffants da lingua estra en il chantun Grischun. Las directivas èn sa cumprovadas e vegnan perquai adattadas suenter otg onns a la situaziun actuala.

Il novembre 2000 ha il pievel grischun acceptà la revisiun da la lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (lescha da scola). Questa lescha è ida en vigur il 1. d'avust 2001 ensemen cun diversas outras disposiziuns. Envers la versiun oriunda da las directivas ha il chantun midà sia tenuta en in punct. Dasper l'integrazion dals uffants d'autras culturas en il sistem da scola e da scolina dal Grischun survegn il return dals uffants en lur pajais d'origin adina dapli impurtanza. Quel po vegnir promovi cun curs en la lingua e cultura da la patria per uffants d'ina autra naziunalitat. Las directivas surpassadas resguardan quest svilup.

Las directivas per la scolaziun d'uffants da lingua estra en il chantun Grischun na pretendan betg da responder a tut las dumondas e da schliar tut ils problems en connex cun questa tematica. Ellas valan per persunas d'instrucziun sco er per autoritads da scola e da vischnanca sco mussavia per la scolaziun d'uffants da lingua estra. Latiers na pon las vischnancas e las regiuns betg far auter che da tschertgar per cas singuls respostas localas e regionalas per las sfidas actualas. Ils interess dals uffants han da star en il center da la tschertga da schliaziuns. Ord vista sociala e pedagogica èsi da tschertgar in'integrazion cumplessiva tar ils uffants che stattan en il Grischun.

Ins discurra d'ina integrazion cumplessiva, sch'uffants da lingua estra mantegnan dasper la promozion da scola er anc lur atgnadad linguistica, culturala, etnica ed istorica e sche quellas atgnadads pon vegnir mantegnidias e promovidias tras curs correspondents. Per la scola vala en in emprim pass l'integrazion linguistica, a pli lunga vista è dentant l'integrazion cumplessiva la finamira. Quest process pertutga dasper la scola er anc auters responsabels per la furmaziun (p.ex. ambassadas e consulats) e la finala l'entira societad.

Ils inspecturats chantunals da scolina e da scola sco er las collavuraturas ed ils collavuraturs dal departament d'educaziun, da quest cunzunt l'uffizi per secturs spezials da scola, èn pronts da gidar, sch'i dat dumondas.

Basa legala

2. Basa legala

La scolaziun d'uffants da lingua estra è reglada en las basas legalas suandantas, en recumandaziuns e directivas da l'administraziun:

- Lescha davart las scolinas en il chantun Grischun (***lescha da scolina***), acceptada dal pievel ils 17 da matg 1992 (cfr. agiunta p. 22)
- Lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (***lescha da scola***), acceptada dal pievel ils 26 da november 2000 (cfr. agiunta p. 22/23) ed ***ordinaziun executiva tar la lescha da scola***, relaschada dal cussegl grond ils 31 da matg 1961 (cfr. agiunta p. 23)
- Ordinaziun davart la procedura d'admissiun al stgalim superieur da la scola populara (***ordinaziun d'admissiun***), relaschada da la regenza ils 17 da zercladur 1996 (cfr. agiunta p.23/24)
- ***Directivas da promozion e directivas per l'attestat*** per la scola populara grischuna dal departament d'educazun, cultura e protecziun da l'ambient relaschadas ils 6 da settember 2001 (cfr. agiunta p. 24)
- ***Ordinaziun davart la promozion linguistica d'uffants da lingua estra en las scolas dal chantun Grischun***, relaschada da la regenza ils 25 da zercladur 1996 (cfr. agiunta p. 24 - 26)
- ***Recumandaziuns davart l'instrucziun d'uffants da lingua estra*** relaschada da la ***conferenza svizra dals directurs chantunals d'educaziun*** ils 24 d'october 1991 (cfr. agiunta p. 27)

Tenor l'art. 41 al. 1 da la lescha da scola cumpeta la direcziun e la surveglianza da la scola al ***cussegl da scola***. Il cussegl da scola approvescha tenor quai sin proposta da las personas d'instrucziun er l'urari e procura per l'observaziun da l'urari. Cun quai è el er responsabel sco emprim'instanza per la promozion cunvegnenta dals ***uffants da l'ingua estra*** aifer la vischnanca.

L'art. 18 reglementescha la promozion d'uffants da lingua estra en las scolas dal chantun Grischun. Sa basond sin quel possibiliteschan las vischnancas als uffants da lingua estra da frequentar la scola populara cun als promover spezialmain en la lingua d'instrucziun. Il chantun po surpigliar ils custs d'instrucziun per ils uffants recepids transitoriamain. Per la durada da l'admissiun transitoria d'uffants po la regenza prender decisiuns concernent la scolaziun che divergeschan da las reglementaziuns da la lescha da scola pertugant il manar la scola, ils tips da scola e las personas d'instrucziun.

Admissiun

3. Admissiun d'uffants da lingua estra

3.1 Scleriments

Sch'uffants èn d'admetter en la scolina u en la scola, ston ins sclerir en in emprim pass lur permissiun da dimora. Per quai è responsabel il ***cussegli da scola*** resp. la ***cumissiun da scolina***.

Uffants da l'exterior	Uffants svizzers
<ul style="list-style-type: none"> • cun permissiun da dimora permanenta: <ul style="list-style-type: none"> - uffants da persunas cun dimora annuala - uffants da domiciliads 	<ul style="list-style-type: none"> • uffants grischuns: midada da la regiun linguistica aifer il chantun
<ul style="list-style-type: none"> • cun permissiun da dimora limitada: <ul style="list-style-type: none"> - uffants da requirents d'asil - uffants da persunas cun basegn da protecziun - uffants da persunas admessas provisoriament 	<ul style="list-style-type: none"> • uffants d'auters chantuns immigrads en il Grischun: arrivada en vischnancas rumantschas, talianas u tudestgas
<ul style="list-style-type: none"> • senza permissiun da dimora: <ul style="list-style-type: none"> - uffants da stagiunaris - uffants da dimorants temporars - uffants da preschents illegals 	

Scleriment da la permissiun da dimora entrais invista en la legitimaziun d'esters (en cas da basegn cun consultaziun dal inspecturat da scola u da scolina)

Admissiun resp. scolaziun immediata

Admissiun

Il status da dimora da la persuna cun la pussanza dals geniturs decida davart l'admissiun d'in uffant en scolina resp. en scola.

Legitimaziun d'esters	Status	Decisiun
Legitimaziun B (grisch)	Persuna estra cun dimora annuala	Admissiun immediata
Legitimaziun C (verd)	Persuna domiciliada	Admissiun immediata
Legitimaziun N (blau stgir)	Requient(a) d'asil	Admissiun immediata
Legitimaziun F (blau cler)	Persunas admesas provisoriament	Admissiun immediata
Legitimaziun S (blau fitg cler)	Persuna cun basegn da protecziun	Scleriment detaglià (vesair text sut)
Legitimaziun A (mellen)	Stagiunari(a)	Scleriment detaglià (vesair text sut)
Legitimaziun L (violet)	Dimorant(a) temporar(a): maximal 18 mais; betg prolungabel	Scleriment detaglià (vesair text sut)
Legitimaziun G (brin)	Cunfinari(a)	Scleriment detaglià (vesair text sut)

Dispona l'uffant sin fundament da l'examinaziun d'ina **permissiun da dimora** en il chantun Grischun, sch'èsi d'interprender immediatament in'admissiun resp. ina scolarisaziun. Quai vala cunzunt, sch'igl è da supponer che l'uffant restia per pli ditg che trais mais en il Grischun.

Manca la cumprova da la **permissiun da dimora** da la polizia d'esters en il chantun Grischun, sclerescha il cussegl da scola resp. la cumissiun da scolina ils fatgs en cas da basegn en collavuraziun cun la controlla d'abitants. Ils uffants senza permissiun da dimora, tar ils quals ins stodentant supponer sin fundament da las examinaziuns che lur dimora en il Grischun importia probablament dapli che 3 mais, ston vegnir scolarisads immediatament.

Excepids da la scolarisaziun èn expressivament ils uffants, che restan probablament per mains che trais mais en il Grischun.

Admissiun

Ils **uffants dals requirents d'asil** en la vegliadetgna da scola che vivan durant la procedura d'asil en **centers transitoris** vegnan scolads e promovids en la scola dal center. Ils centers transitoris procuran per ina instrucziun tenor il concept relaschà da la regenza. Tenor l'art. 18 al. 2 da la lescha chantunala da scola po surpigliar il chantun ils custs da scolaziun dals uffants recepids transitoriamain. Ils detagls regla la regenza en il singul cas.

Suenter la fasa da procedura da 6 - 12 mais è d'examinar per ils uffants pertutgads ina **integrazion**, q.v.d. in'admissiun en la scola publica u en la scolina. Ils uffants nua ch'ins po supponer ch'els restian en il Grischun, duain vegnir recepids tenor pussaivladad en las structuras da scolina e da scola da la vischnanca u da la regiun en la quala els vivan. Els han da princip il dretg d'instrucziun en las scolas e scolinas da la vischnanca da domicil.

3.2 Assegnaziun a la scola (tip da scola e classa) resp. a la scolina

Tenor las recumandaziuns da la conferenza svizra dals directurs chantunals d'educaziun duai vegnir prendì en mira d'assegnar ils **uffants immigrads al tip da scola ed a las classas che correspundan a la furmaziun preliminara ed a la vegliadetgna da l'uffant**. Cunzunt èsi d'evitar che scolaras e scolars da lingua estra vegnan integrads en classas pitschnas u spezialas u ch'els stoppian repeter in onn da scola sulettamain sin fundament da las enconuschienschas manglusas da la lingua d'instrucziun.

Pertugant ***l'assegnaziun d'uffants a la scolina u a la scola*** (tip da scola e classa) na datti betg prescripziuns liantas per las instanzas responsablas. I vegn dentant recumandà il proceder suandard che duess vegnir discussiùn cun las persunas d'instrucziun pertutgadas da l'uffant ed en cas da dubi cun l'inspecturat responsabel da scola resp. da scolina:

- Emprerender d'enconuscher la scolaziun e sche pussaivel prender invista dals rapports da scola ch'èn avant maun, attestats u ulteriurs documents da scola;
- Discutar cun la probabla persuna d'instrucziun da l'uffant;
- Orientar las persunas cun la pussanza dals geniturs da l'uffant davart l'assegnaziun probabla cun il formular prestampà (cfr. agiunta p. 29) ch'infurmescha davart las persunalias da l'uffant, la persuna d'instrucziun da la classa regulara, la persuna d'instrucziun per la promozion da la lingua d'instrucziun. Ina copia da quest formular va a la persuna d'instrucziun da la classa regulara, a la persuna d'instrucziun per la promozion da la lingua d'instrucziun ed a l'inspecturat da scola resp. da scolina responsabel.

Admissiun

Èsi necessari da **midar classa** sin fundament da la situaziun da scola, sche po quai succeder entras il cussegl da scola resp. la cumissiun da scolina en cunvegnentscha cun la persuna cun la pussanza dals geniturs e cun la persuna d'instrucziun responsabla. L'inspecturat responsabel è d'infurmà da quai.

Tenor l'art. 19 da l'ordinaziun davart la procedura d'admissiun al stgalim superiur da la scola populara (ordinaziun d'admissiun) pon vegnir recepids senza examen scolaras e scolars che n'èn betg vegnids puttamezz a la procedura da recepziun perquai ch'els èn vegnids natiers d'in auter chantun, uschenavant ch'els fissan vegnids legitimads da frequentar ina scola secundara almain eguala u uschenavant ch'els frequentan gia ina tala. L'inspecturat da scola è cumpetent per l'assegnaziun. En cas da dubi u tar scolaras e scolars da l'exterior po el ordinar in examen d'admissiun e/u in temp da prova.

Per il prim discurs da contact cun ils geniturs po intermediar il post spezialisà d'integraziun da la Caritas Svizra, Reichsgasse 61, 7000 Cuir, **translaturas e translatars**. Ils custs dal servetsch da translaziun van a quint da la vischnanca.

4. Promozion dals uffants da lingua estra

4.1 Integrazion en la scolina ed en la classa regulara

En connex cun l'integrazion d'uffants da lingua estra obtegna la scolina resp. a la classa regulara ina impurtanza decisiva. Ina premissa per la reussida da l'integrazion è in clima da classa tolerant, nua che tut las scolaras e tut ils scolars sa sentan bain e vegnan acceptads.

Ils uffants da lingua estra han differentas biografias da vita e d'emprender, las qualas las persunas d'instrucziun han d'emprender d'enconuscher e da resguardar commensuradament. Al cumentzament èsi perquai indispensabel ch'ils uffants da lingua estra en scolina resp. en ***l'instrucziun da la classa regulara vegnian per part instruids resp. promovids individualmain***. Tenor experientscha èn gugent prontas las scolaras ed ils scolars indigens da sustegnair l'integrazion sociala da lur cameratas e da lur camerats da l'exterior. Concretamant pon las scolaras ed ils scolars indigens avair quità da lur conscolaras e da lur conscolars da lingua estra sco „padrins“ u „madritschas“.

La persuna d'instrucziun da la classa regulara resp. da la scolina vegn animada da lavurar stretgamain cun la persuna d'instrucziun per ils uffants da lingua estra. Latiers èsi da resguardar la situaziun particulara ed il ***stadi d'emprender da las scolaras e dals scolars***. La finamira da las stentas è l'integrazion activa dals uffants en las activitads da la gruppera da la partiziun.

4.2 Promoziun da la lingua d'instrucziun

En connex cun l'admissiun d'uffants da lingua estra en scola u scolina èn pussaivlas las suandantas furmas da promoziun en la lingua d'instrucziun:

scolina	scola
<ul style="list-style-type: none"> instructiun da promoziun per uffants da lingua estra (cfr. 4.2.1) 	<ul style="list-style-type: none"> instructiun da promoziun per uffants da lingua estra (cfr. 4.2.1) classas da scolarisaziun per uffants da lingua estra (CSE) (cfr. 4.2.2)

Questa furma da promozion duai sustegnair la scolarisaziun immediata en la classa regulara u en la scolina. Ils uffants èn perquai integrads cumplainamain da l'entschatta ennà en ***I'instrucziun en la classa regulara u en scolina***, els veggan ultra da quai dentant ***promovids spezialmain en la lingua d'instrucziun da la persuna d'instrucziun per uffants da lingua estra***.

La ***dimensiun da quest'instrucziun da promozion*** è fixada tenor las qualificaziuns dals uffants e las pussaivladads da la scola u da la scolina ed è ***intensiva en il cas ideal durant la fasa d'entschatta***. En la scola vul quai dir, sche pussaivel tranter 5 e 10 lecziuns per emna, en scolina ina fin duas lecziuns per emna. Tut tenor intensitat da l'instrucziun e las qualificaziuns da las scolaras e dals scolars po il dumber da lecziuns vegin ***reducì pass per pass suenter circa quatter mais***. Per regla duessi esser pussaivel da terminar cun la promozion da la lingua d'instrucziun il pli tard en il segund onn d'instrucziun. La norma è ch'ils uffants pon s'encleger, pon exprimer lur patratgs e pon suandar l'instrucziun. La grammatica e la stilistica è principalmain la chaussa da l'instrucziun parallela e suandanta en l'instrucziun regulara. Davart la durada e la finizion da l'instrucziun da promozion decida il cussegl da scola en cunvegnientscha cun la persuna d'instrucziun.

Tenor experientscha cuzza la promozion da la lingua d'instrucziun sin il stgalim da mez e superieur pli ditg che tar uffants che ston emprender ina nova lingua en scolina u sin il stgalim inferiur.

Sche pussaivel duai l'instrucziun da promozion per uffants da lingua estra vegin instruida en gruppas. Las partiziuns na duain ***betg importar per regla dapli che 6 uffants***. Ina instrucziun singula duai vegin dada mo, sch'igl n'è betg pussaivel da furmar ina grappa.

En connex cun la ***planisaziun da l'urari*** èsi da resguardar che las scolaras ed ils scolars da lingua estra veggan instruids en l'instrucziun da promozion en prima lingia durant las lecziuns da lingua, uschia ch'els pon ***sa participar als elements essenzials da l'instrucziun en la classa regulara***.

L'instrucziun per uffants da lingua estra ha lieu da princip en ***la chasa da scola***.

4.2.2 Classa da scolarisaziun per uffants da lingua estra (CSE)

Las classas da scolarisaziun per uffants da lingua estra èn partiziuns spezialas che recepeschan uffants immigrads da lingua estra per in temp limità e che preparan els cun cleras finamiras per l'integrazion en la classa regulara. En connex cun questa furma da scolaziun vegnan distinguidas en il Grischun ***trais fasas***. La concepziun sa drizza tenor ils basegns dals uffants.

Fasa A:instrucziun intensiva:	be 15 lecziuns en la CSE L'ulteriur temp statt als uffants a disposizion
Fasa B:stgalim d'integrazion:	max. 12 lecziuns en la CSE il temp d'instrucziun restant en la classa da referiment
Fasa C:stgalim da consoli-daziun:	2 - 4 lecziuns en la CSE Dal rest integrazion en la classa da referiment

L'instrucziun en las classas da scolarisaziun per uffants da lingua estra sa funda tant sco pussaivel sin l'urari da las scolas popularas dal chantun. La fasa A duai perquai durar fitg curt, per uschia pudair realisar ad uras ina integrazion en ina classa regulara.

La fasa C correspunda circa a l'instrucziun da promozion per uffants da lingua estra (cfr. 4.2.1).

4.3 Resguardar las particularitads religiusas

Ils uffants da lingua estra portan savens cun sai isanzas e sentiments religius particulars. Da las autoritads da scola e da las personas d'instrucziun ch'integreschan uffants da lingua estra vegn prentendi ch'els resguardian las isanzas ed ils sentiments religius. En il singul cas vegni recumandà d'examinar sin dumonda las ***pussaivladads da dispensaziun*** sequentas:

- dispensaziun da l'instrucziun en connex cun festas (p.ex. Ramadan)
- dispensaziun da l'instrucziun da gimnastica e da nudar tar conflicts da conscientia
- dispensaziun per l'uraziun dal venderdi

Dumondas da dispensaziun pli vastas èn da drizzar al cussegl da scola resp. a la cumissiun da scolina.

5. Giudicat dals scolars

Il **giudicat** da las scolaras e dals scolars e la concepziun dals attestats sa drizza tenor las directivas davart la promozion e l'attestat per la scola populara dal Grischun (cfr. art. 7, al. 3 e 4 en agiunta p. 24).

En connex cun la **procedura d'admissiun** al stgalim superieur da la scola populara vegni renvià a l'art. 19 ed a l'art. 21 da l'ordinaziun d'admissiun (cfr. agiunta p. 23/24).

Tar il giudicat dals scolars sco er tar decisiuns da promozion e da selecziun è da **resguardar commensuradaman** tenor l'ordinaziun davart la promozion a la scola populara dal chantun Grischun la lingua estra en **la lingua e la cultura nativa**. Plinavant èsi d'evitar che scolaras e scolars da lingua estra stoppian repeter in onn da scola u vegnian enviads en **classas pitschnas u spezialas** sulettamain sin fundament da lur enconuschentschas manglusas en la lingua d'instrucziun.

Uffants da lingua estra che visitan **curs en la lingua e cultura nativa (LCN)** tenor chapitel 7 survegnan ina **inscripziun en l'attestat**. Il giudicat fatg da las persunas d'instrucziun dal curs LCN vegn inscrit en l'attestat da la persuna d'instrucziun da la classa regulara. I vegn recumandà a las persunas d'instrucziun da la classa regulara da resguardar la decisiun da las persunas d'instrucziun dals curs LCN per il giudicat general dals uffants da lingua estra.

Ils geniturs d'uffants d'autras culturas èn d'orientar periodicamain davart il **stadi da las prestaziuns dals uffants**. En emprima lingia èn las persunas d'instrucziun da la classa regulara resp. da la scolina obligadas da far quai. La persuna d'instrucziun per uffants da lingua estra po vegnir consultada da la persuna d'instrucziun da la classa regulara per la lavur cun ils geniturs.

Per ils contacts cun ils geniturs po intermediar il post spezialisà d'integrazion da la Caritas Svizra, Reichsgasse 61, 7000 Cuir, **translaturas e translaturs**. Ils custs dal servetsch da translaziun van a quint da la vischnanca.

6. Persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra

6.1 Engaschament da persunas d'instrucziun

L'engaschament da persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra sa drizza tenor las disposiziuns dals pertaders, subsidiaramain èn d'applicar las disposiziuns da dretg dal personal dal chantun per ***la publicaziun, l'elecziun e l'engaschament.***

Sco persunas d'instrucziun po vegnir engaschada tgi ch'è en possess da la ***patenta grischna da magister*** u d'ina ***permissiun da dar scola*** concedida da l'uffizi per secturs spezials da scola.

Divergenzas da questa reglamentaziun èn d'annunziar a ***l'inspecturat da scola cumpetent.***

Persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra èn d'annunziar entras il cussegl da scola a ***l'inspecturat da scola cumpetent.***

6.2 Indemnisaziun da las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra

L'instrucziun da persunas d'instrucziun en las classas da scolarisaziun per uffants da lingua estra sco er l'instrucziun da promozion per uffants da lingua estra vegnan subvenziunadas dal chantun tenor l'ordinaziun davart la promozion linguistica d'uffants da lingua estra en las scolinas e las scolas popularas dal chantun Grischun. La ***tariffa*** per la ***scola populara*** importa pauschalmain ***66 francs***, quella per las ***scolinas*** importa pauschalmain ***61 francs*** per unitad.

6.3 Incumbensas per las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra

Las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra han en cumplettaziun da lur lavurs usitadas da planisaziun e da realisaziun las suandantas **incumbensas spezialas**:

- Collavuraziun orientada a l'uffant cun las persunas d'instrucziun da las classas regularas resp. da la scolina (p.ex. cun ina carnet da pensums)
- Elavuraziun ed examinaziun permanenta dals plans individuals da promozion
- Discussiuns orientadas al cas e collavuraziun cun la persuna d'instrucziun da la classa regulara resp. da la scolina, cun eventualas terapeutas e terapeuts participads, ils cussegliaders da scola e d'educaziun, l'inspecturat pertutgà da scolina e da scola sco er cun las autoritads pertutgadas
- Scolaziun supplementara cunzunt sin il sectur da la pedagogia interculturala

6.4 Scolaziun e scolaziun supplementara

La furmaziun supplementara chantunala da magistras e magisters organisescha curs spezialis da scolaziun supplementara per las persunas d'instrucziun per ils uffants da lingua estra en il chantun. Quels servan a preparar las persunas d'instrucziun per uffants da lingua estra da surpigliar classas da scolarisaziun per uffants da lingua estra u da preparar l'instrucziun da promozion per uffants da lingua estra e da s'occupar d'autras culturas. Las persunas d'instrucziun e las autoritads pertutgadas pon annunziar lur interess tar la **furmaziun supplementara chantunala da magistras e magisters**.

6.5 Geniturs - infurmaziun

Famiglias novarrivadas duain vegnir orientadas a moda commensurada davart las ***relaziuns scolasticas*** e spezialmain davart las ***relaziuns linguisticas e davart las pussaivladads en la vischnanca***.

Savens vegni constatà che geniturs d'uffants da lingua estra stattan davent d'occurrenzas scolasticas d'infurmaziun. En tals cas èsi da recumandar da tschertgar il contact cun invitaziuns persunalas u en scrit u sur persunas da confidenza. Sche quellas mesiras n'hàn betg success, daventi necessari ch'il ***cussegli da scola als contactescha***.

Per ils contacts cun ils geniturs po intermediar il post spezialisà d'integrazion da la Caritas Svizra, Reichsgasse 61, 7000 Cuir, ***translaturas e translaturs***. I vegn recumandà da far diever da questa purschida. Ils custs dal servetsch da translaziun van a quint da la vischnanca.

7. Curs en la lingua e cultura nativa (curs LCN)

7.1 Descripziun

En ils curs da la lingua e cultura nativa acquistan ils uffants e giuvenils **bunas abilitads en lur linguas nativas** betg sulettamain en l'expressiun a bucca, mabain er en scrit. Els schlargian lur **enconuschienschas da la cultura da lur pajais d'origin**, p.ex. da la historia, la geografia, las festas, la musica e la tradiziun. Ils curs LCN gidan a cuntanscher ina **furmaziun cumplessiva** d'uffants e giuvenils d'autras culturas.

Ina incumbensa impurtanta dals curs LCN è da preparar ils uffants per ina vita en duas u en pliras culturas. Els duain esser abels da sa mover e da sa far valair en domadus munds. Latiers appartegna er la chapientscha per autras culturas, la curascha per novas chaussas, toleranza e flexibilitad. Per **il return dals uffants en ils pajais d'origin** porta la frequentaziun dals curs LCN avantatgs ch'ins na dastga betg sutvalitar. Ils plans d'instrucziun dals curs LCN vegnan savens coordinads entras ils pertaders cun las autoritads da scola dal pajais d'origin.

Il departament d'educaziun recumonda da frequentar da quests curs. La purschida è dentant voluntaria.

7.2 Pertaders

Usitadamain èn **las ambassadas u ils consulats** dals pajais d'origin ils pertaders dals curs LCN per ils uffants da lingua estra. Per part èn quai er **uniuns privatas**.

7.3 Organisaziun

Ils **pertaders** organiseschan ils curs LCN. Las scolaras ed ils scolars frequentan durant **2 - 4 lecziuns per emna** ils curs. Quels han **lieu per part durant e per part ordaifer l'instrucziun** da la scola regulara.

7.4 Localitads per l'instrucziun

Las vischnancias da scola han da metter a disposiziun **gratuitamain** las localitads d'instrucziun per ils curs LCN. Las persunas d'instrucziun per ils curs LCN èn obligadas da procurar che l'urden da chasa vegnia observà.

7.5 Procedura d'annunzia

Scolaras e scolars novarrivads pon vegnir annunziads dals geniturs per ils curs LCN **directamain tar ils pertaders**. Ils geniturs pon er annunziar ils uffants tras las **persunas d'instrucziun da las classas regularas ed il cussegli da scola** per ils curs LCN. Ils pertaders infurmeschan directamain ils geniturs davart ils temps dal curs, ils lieus dal curs e las persunas d'instrucziun sco er davart l'eventuala nunexistenza dal curs. L'annunzia oblighescha da frequentar regularmain ils curs e vala fin ad ina retratga tras ils geniturs. Quella è usitademain be pussaivla la fin d'in onn da scola. Ils pertaders dals curs infurmeschan las persunas d'instrucziun da la classa regulara al cumenzament da l'onn da scola davart l'organisaziun definitiva dals curs (classas, temps, localitads, persunas d'instrucziun).

7.6 Persunas d'instrucziun

L'elecziun e l'engaschament da persunas d'instrucziun per ils curs LCN èn chaussa dals pertaders dals curs LCN. Las persunas d'instrucziun per ils curs LCN vegnan envidadas da tgirar in **barat d'experientscha** commensurà cun las persunas d'instrucziun da las classas regularas e las persunas d'instrucziun per l'instrucziun da promozion.

7.7 Finanziaziun

La finanziaziun dals curs LCN è chaussa dals pertaders dals curs LCN.

Surveglianza/cussegliaziun

8. Surveglianza/cussegliaziun

La surveglianza e la cussegliaziun en il sectur da la promozion d'uffants da lingua estra cumpeta

- al cussegl da scola local u regiunal,
- a l'inspecturat da scolinas cumpetent,
- a l'inspecturat da scola cumpetent,
- al servetsch psicologic da scola,
- a l'uffizi per secturs spezials da scola tar il departament d'educaziun.

Ils curs LCN èn suttamess en regard al cuntegn, a la didactica e metodica a la surveglianza dals purtaders dal curs. Quels èn libers en la concepziun da la surveglianza.

Ulteriuras adressas da contact chattais Vus en l'agiunta sin p. 30.

9. Finanzas

Tenor l'art. 5 da la lescha chantunala da scola è l'instrucziun en la scola populara gratuita. Perquai èsi da desister d'ina ***participaziun als custs entras las persunas cun la pussanza dals geniturs*** per la promozion da la lingua d'instrucziun.

Ils custs che resultan da l'instrucziun per uffants da lingua estra ***van a quint da las vischnancas e dal chantun.***

Il ***chantun*** paja contribuziuns a las vischnancas en il rom da l'ordinaziun davart la promozion linguistica d'uffants da lingua estra en las scolinas e las scolas dal chantun Grischun. La tariffa per la scola populara importa pauschalmain 66 francs, quella per las scolinas importa pauschalmain 61 francs per unitad. Il chantun surpiglia en il rom dals medes disponibels e suenter avair prendì invista dals mussaments da l'expensa 20 pertschient da questas tariffas. Tenor il conclus da la regenza nr. 1851 dals 13 da fanadur 1993 survegnan vischnancas cun centers d'admissiun e transitoris per requirents d'asil e fugitivs contribuziuns chantunalas en l'autezza da 50 pertschient da l'indemnisaziun da las persunas d'instrucziun che dattan questa instrucziun da lingua.

Ils quints èn mintgamai da tramerter cun il formular prestampà fin ils 31 da fanadur da l'onn da scola respectiv a la suandanta addressa:

Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient,
uffizi da stipendis e finanzas, Quaderstrasse 17, 7000 Cuira

(cfr. er la publicaziun en il fegl uffizial chantunal durant ils mais da matg e da zercladur)

Sa basond sin l'art. 18 al. 2 e 3 da la lescha chantunala da scola po surpiglier il chantun tenor la reglamentaziun en il singul cas ils custs da scolaziun d'***uffants recepids transitoriamain***. Questa reglamentaziun vegn preparada dal departament da giustia, polizia e sanitad sco er dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient e proponida a la regenza.

Agiunta

Basa legala

Basa legala

Lescha davart las scolinas dal chantun Grischun (Lescha da scolinas)

I. Disposiziuns generalas

Art. 1 al. 2

La scolina sa sprova d'integrar ils uffants impedids e d'assimilar ils uffants da lingua estra.

Intent da la scolina

Art. 3 al. 2

Dals interess e basegns dals uffants da lingua estra ed impedids èsi da prender resguard a moda commensurada.

Frequentar la scolina
a) Dretg

IV. Obligaziuns dals pertadres da las scolinas, finanziaziun da las scolinas

Art. 29 lit.a

En cas motivads presta il chantun contribuziuns a las scolinas en il rom dal preventiv en l'autezza da 30% dals custs renconuschids

c) Contribuziuns a la
salarisaziun da
forzas auxiliaras

a) per far diever da forzas auxiliaras per promover uffants da lingua estra e per tgirar uffants impedids, ...

Lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (Lescha da scola)

II. Obligaziun da scola

Art. 16 Abs. 1

¹Mintga uffant ha da frequentar la scola da quella vischnanca, en la quala el ha dimora cuzzanta cun il consentiment da la represchentanza legala.

Lieu da scola

²Sin dumonda po l'uffant vegnir recepi en la scola d'ina autra vischnanca. Las vischnancas participadas sa cunvegnan davart in eventual daner da scola che vegn per regla pajà da la vischnanca da domicil da l'uffant. En cas da disputa decida il departament davart l'attribuziun dal daner da scola.

Art. 18

¹Las vischnancas pussibiliteschan als uffants da lingua estra da frequentar la scola populara entras ina promozion speziala en la lingua d'instrucziun. La contribuziun chantunala mutta a 20 - 50 percentschent da las expensas renconuschidas. La regenza fixa las contribuziuns sin fundament dal credit concedì dal cusegl grond. Ils detagls regla la regenza en in'ordinaziun.

Promozion speziala

²Il chantun po surpigliar ils custs da scolaziun dals uffants recepids transitoriamain e dals uffants da vagants. Ils detagls regla la regenza en il singul cas.

³Per la durada da l'admissiun transitoria po la regenza prender ordinaziuns pertugant la scolaziun che divergeschan da las disposiziuns da la lescha da scola concernent l'organisaziun da l'instrucziun, ils tips da scola e las persunas d'instrucziun.

Art. 55

Tgi che tralascha sco persuna cun la pussanza dals geniturs da trametter l'uffant regularmain a scola senza motivs da stgisa u che prenda quel or da scola senza permissiun da congedi dal cusegl da scola vegn chastià da l'autoritat communal cun ina multa da 50 fin 1000 francs.

Competenza da la vischnanca

Ordinaziun executiva tar la lescha da scola**II. Obligaziun d'ir a scola****Art. 2**

Mintga uffant domicilià en il chantun ch'è abel da vegnir instrui e che vegn ad avair cumplenì fin ils 31 da december il settavel onn da vegliadetgna è obligà da frequentar la scola primara cun il cumenzament da l'onn da scola.

Entrada en scola

Ordinaziun davart la procedura d'admissiun al stgalim superieur da la scola populara (Ordinaziun d'admissiun)

III. Disposiziuns spezialas

Art. 19

¹Scolars che n'èn betg vegnids suttamess a la procedura da recepziun, cunquai ch'els èn vegnids natiers d'in auter chantun, pon vegnir admess senza examen, uschenavant ch'els fissan vegnids legitimads da frequentar en lur chantun d'origin ina scola secundara almain eguala u uschenavant ch'els frequentan gia ina tala.

²L'inspectur da scola è cumpetent per l'assegnaziun. En cas da dubi u en connex cun scolars da l'exterior po el ordinari in examen d'admissiun e/u in temp d'emprova.

Scolars vegnids
natiers d'auters
chantuns u da
l'exterior

Art. 21

Tar scolars che vegnan d'in territori da lingua estra èsi da resguardar commensurademain la durada da la dimora en il territori da la lingua d'instrucziun ed ils progress en la lingua d'instrucziun durant l'entira durada da la procedura d'admissiun per giuditgar las prestaziuns da scola.

Scolars da lingua
estra

Directivas davart la promozion e l'attestat a la scola populara dal Grischun

Art. 7

³Uffants da lingua estra che vegnan scolarisads senza enconuschienschas da la lingua d'instrucziun survegnan l'emprim onn enstagl da l'attestat commentà resp. d'in attestat da notas in rapport davart l'emprender.

Reglementaziun
speziale

⁴L'instrucziun supplementara d'uffants da lingua estra en la lingua e cultura da la patria per uffants d'ina autra naziunalitat po vegnir giuditgada en l'attestat final.

Ordinaziun davart la promoziun linguistica d'uffants da lingua estra en las scolinas e las scolas dal chantun Grischun

Art. 8

Als uffants da naziunalitat betg svizra che vegnan instruids a moda speziala tras lur consulats sin agen cust en ***lingua, istorgia e cultura da lur pajais***, duai er vegnir dà - tenor pussaivladad durant l'instrucziun usitada - il temp necessari latiers. Las localitads d'instrucziun èn da metter gratuitamain a disposiziun.

Promoziun speziale
d'uffants da l'exterior
en lur lingua e
cultura

Ordinaziun davart la promoziun linguistica dals uffants da lingua estra en las scolinas e scolas popularas dal chantun Grischun

Sa basond sin l'art. 18 da la lescha da scola sco er sin l'art. 29 al. 1 lit. a e l'art. 31 da la lescha da scolina

relaschada da la regenza ils 25 da zercladur 1996

Art. 1 abrogà

Art. 2

La promoziun linguistica dals uffants da lingua estra succeda en gruppas, en cas excepcionals en l'instrucziun individuala.

Instrucziun en gruppas u individuala

Art. 3

¹En la scola populara duai quest'instrucziun linguistica succeder tenor pussaivladad durant il temp regular d'instrucziun.

Organisaziun da l'instrucziun

²En la scolina succeda l'instrucziun per regla ordaifer il temp regular d'instrucziun.

³L'instrucziun è da dar en unitads entiras u mesas.

Art. 4

Per subvenziunar l'instrucziun en gruppas u individualas en la scola populara ed en la scolina vegnan renconnschidas be unitads entiras u mesas. Ina unitad a la scola populara correspunda ad ina lecziun, ina unitad en scolina correspunda ad in'ura entira.

Lecziuns imputables

Art. 5

La vischnanca fixa l'indemnisaziun per lecziun per las mussadras e per las personas d'instrucziun per la promoziun d'uffants da lingua estra.

Indemnisaziun da las mussadras e da las personas d'instrucziun

Art. 6

¹Il chantun paja contribuziuns a las vischnancias per la promoziun d'uffants da lingua estra en la scola populara en il rom dals meds disponibels e suenter avair prendi invista dals mussaments da l'expensa 20 pertschient vi da las tariffas imputables da las personas d'instrucziun.

Contribuziuns chantunalas per la scola populara

²Las vischnancias cun centers d'admissiun e transitoris per requirents d'asil e fugitivs survegnan contribuziuns chantunalas en l'autezza da 50 pertschient per l'indemnisaziun imputable da las personas d'instrucziun.

Art. 7

¹Imputablas per las subvenziuns pon vegnir mintgamai entiras unitads per la scola populara pauschal 66 francs, per la scolina pauschal 61 francs.

Tariffas imputablas

²Questas tariffas da subvenziun correspundan al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 102.2 puncts (index da basa matg 1993).

³Eventualas adattaziuns da las tariffas sa drizzan tenor l'ordinaziun chantunala davart la salarisaziun dals magisters.

Art. 8

Als uffants da naziunalitat betg svizra che vegnan instruids a moda speziala tras lur consulats sin agen cust en lingua, istoria e cultura da lur pajais, duai er vegnir dà - tenor pussaivladad durant l'instrucziun usitada - il temp necessari latiers. Las localitads d'instrucziun èn da metter gratuitamain a disposiziun.

Promoziun speziale d'uffants da l'exterior en lur lingua e cultura

Art. 9

Quest'ordinaziun va en vigur il 1. d'avust 1996. Ella remplazza l'ordinaziun davart la promoziun linguistica dals uffants da lingua estra en las scolas dal chantun Grischun dals 2 da fanadur 1984 e tut ils conclus cuntradictoris a quest'ordinaziun.

Entrada en vigur

CDEP Conferenza svizra dals directurs chantunals da l'educaziun publica

**RECUMANDAZIUNS DAVART L'INSTRUCCIUN D'UFFANTS DA LINGUA ESTRA
dals 24 d'october 1991**

La conferenza dals directurs chantunals da l'educaziun publica

en affirmaziun dals conclus dals 2 da november 1972, 14 da november 1974, 14 da matg 1976 e dals 24 d'october 1985

concluda las suandantas recumandaziuns ed ils suandants princips:

1. La CDEP affirma il princip d'integrar tut ils uffants da lingua estra che vivan en Svizra en las scolas publicas. Igl è d'evitar scadina discriminaziun. L'integrazion respecta il dretg da l'uffant da tgirar la lingua e la cultura da ses pajais d'origin.
2. Als chantuns vegni recumandà:
 - da promover l'integrazion en la vegliadetgna prescolara e da pussibilitar als uffants da frequentar la scolina durant dus onns;
 - da porscher gia en la vegliadetgna prescolara ina instrucziun gratuita supplementara en la lingua da mintgadi e da sustegnair la promozion da la lingua dal pajais d'origin;
 - d'integrar directamain ils immigrads en ils tips da scola ed en las classas da la scola publica che correspundan a la furmaziun preliminara ed a la vegliadetga e d'als sustegnair cun curs gratuits da promozion e da lingua;
 - da facilitar a las scolaras ed als scolars immigrads dal stgalim superiur la midada en la scolaziun professiunala u en scolas canticuantas entras purschidas spezialas da scolaziun;
 - da resguardar commensuradamain en connex cun il giudicat dals scolars, tar decisiuns da promozion e da selecziun la situaziun dals uffants da lingua estra e la savida supplementara en la lingua e cultura d'origin. Cunzunt èsi d'evitar che scolaras e scolars da lingua estra vegnan enviads sulettamain sin fundament da las enconuschienschas manglusas en la lingua d'instrucziun en classas auxiliaras u spezialas u stoppian repeter in onn da scola;
 - da porscher a tut ils uffants che han da basegn agids extrascolastics;
 - da preparar la magistraglia cun scolaziuns e scolaziuns supplementaras per l'instrucziun en classas multiculturalas e da promover la collavuraziun tranter las persunas d'instrucziun da l'exterior ed indigenas;
 - da cumpigliar en connex cun l'elavuraziun da meds d'instrucziun, da plans d'instrucziun e d'uraris ils basegns dals uffants da lingua estra ed ils interess d'ina instrucziun interculturala per tut las scolaras e tut ils scolars;

- da resguardar en connex cun l'organisaziun da la scola ils basegns dals uffants da lingua estra e da lur famiglias;
 - d'envidar las universitads e las ulteriuras instituziuns da furmaziun da s'occupar da la tematica da l'educaziun interculturala;
 - d'integrar ils geniturs en il process d'integraziu da lur uffants. Els duain vegnir infurmads en furma adattada da l'autoritat da scola cumpetenta, duain vegnir tedlads en tut las dumondas impurtantias e lur cogestiun duai vegnir promovida en tut ils secturs scolastics;
 - d'integrar tenor pussaivladad ils curs en la lingua e cultura dal pajais d'origin d'almain duas uras per emna en il temp d'instrucziun, da sustegnair els en furma adattada e da cumprovar la frequentaziun ed eventualmain il giudicat succedì en l'attestat da scola;
 - da promover e da sustegnair ils contacts interculturals e las furmas d'instrucziun sin tut ils stgalims;
 - da fixar responsabels chantunals e/u d'installar plazzas da lavur che promovan e coordineschan la realisaziun da las recumandaziuns da la CDEP.
3. Als chantuns vegni recumandà d'envidar las vischnancas da scola:
- da metter a disposiziun gratuitamain lur indrizs ed il material necessari da scola sco impurtanta contribuziun per l'integraziu per ils fatgs da furmaziun e da scolaziun dals uffants, giuvenils e creschids da l'exterior.
4. Las organisaziuns extrascolasticas vegnan envidadas:
- da s'occupar cun la situaziun difficile da blers giuvenils, creschids e geniturs da l'exterior e d'als porscher la collavuraziun e l'agid.

Soloturn/Berna, ils 24 d'october 1991

Il president da la CDEP:
Jean Cavadini

Il secretari da la CDEP:
Moritz Arnet

FORMULAR D'ASSEGNAZIUN

Persunalias da l'uffant

Num da l'uffant: Prenum:

Data da naschientscha: Lingua materna:

Num da la represchentanza legala:

Adressa: Nr. da tel.:

Furmaziun scolastica en il pajais d'origin:

En Svizra dapi:

Assegnaziun a la classa:

Persuna d'instrucziun da la classa regulara

Num: Prenum:

Adressa: Nr. da tel.:

Persuna d'instrucziun per l'instrucziun da promozion

Num: Prenum:

Adressa da domicil: Nr. da tel.:

Dumber probabel da lecziuns: Cumenzament da scola:

Copia per enconuschientscha a:

- persuna d'instrucziun da la classa regulara
- persuna d'instrucziun per l'instrucziun da promozion
- inspecturat da scola resp. da scolina

Impurtantas adressas da contact

Tema	Adressa	Telefon	Fax	E-Mail
Dumondas generalas da scola	Uffizi per la scola populara ed il sport Sectur scolaziun speziala ed integraziun Quaderstrasse 17, 7000 Cuira	081 257 27 33	081 257 20 33	giosch.gartmann@avs.gr.ch
Dumondas en connex cun l'organisaziun da scola che pertutgan la vischnanca	Cussegl da scola responsabel Inspecturat da scola e da scolina responsabel			www.avс-gr.ch / inspecturat da scola e da scolina
Dumondas psicologicas	Cussegliaziun da scola e d'educaziun responsabla			www.avс-gr.ch / servetsch psicologic da scola
Perfecziunament da las persunas d'instrucziun	Scola auta da pedagogia Furmaziun cuntuada Scalärastrasse 11, 7000 Cuira	081 354 03 06	081 354 03 07	weiterbildung@phgr.ch
Meds d'instrucziun ed agids d'instrucziun	Uffizi per la scola populara ed il sport Sectur meds d'instrucziun Quaderstrasse 17, 7000 Cuira	081 257 22 61	081 257 20 33	josy.kuenzler@avs.gr.ch
Dumondas en connex cun l'assistenza da fugitivs (alloschi, alimentaziun e.u.v.)	Uffizi da fatgs da polizia e da dretg civil Seziun collaziun e tgira Karlihof 4, 7000 Cuira	081 258 70 34	081 258 70 35	fredy.nussbaum@apz.gr.ch
Dumondas davart la permissiun da dimora da la polizia d'esters	Controlla d'abitants da la vischnanca u Uffizi da fatgs da polizia e da dretg civil Polizia d'esters Karlihof 4, 7000 Cuira	081 257 25 22	081 257 21 46	info@apz.gr.ch
Intermediar interpretas ed interprets	Caritas Svizra, post spezialisà d'integraziun Regierungsplatz 30, 7000 Cuira	081 252 13 14	081 252 13 15	s.zala@caritas.gr.ch
Dumondas en connex cun il sectur da lavur	Uffizi per industria, mastergn e lavur Condiziuns da lavur Grabenstrasse 8, 7000 Cuira	081 257 23 47	081 257 20 25	peter.sprecher@kiga.gr.ch